

NAGY IGNÁCZ.

Első közlemény.

I.

Nagy Ignác családjá, tanuló éve. Elhatározza, hogy magyar író lesz.

Nagy Ignác családjá régi nemesi család, mely bizonyára a gazdálkodás terén tűnt ki, a mit a czímerében lévő búzakéve s a czímerpajzs feletti, szájában búzakalászt tartó madárka bizonyít.

Irónk nagyatyja *Nagy Márton* (neje Bartha Erzsébet) Szlavniczai gróf Sándor Antal fiskálisa, majd teljhatalmú bonorum directora volt, ki a grófi családot jeles szolgálataival nagy hálára kötelezte, a mit egy 1794 jun. 5-én kelt adománylevelé bizonyít. Nagy Márton Esztergom megyében, Bajnán lakott, tizennégy gyermeke volt, kik közül azonban csak három fiú maradt életben: Márton, Ignác és József. A lányok közül hárman mentek férjhez: Ágnes Juhász Mihályhoz, Terézia Juranits Miklóshoz, Veronika Szombathelyi Ferenczhez. *József*, ki nőtlen maradt, kis birtokukon gazdálkodott, Márton és Ignác jogot végeztek. A két deák fiú instructorkodással tartotta fenn magát, megosztozva a keresményen. Míg Ignácnak nem akadt condíciója, Márton bátyja ott, a hol maga ebédért tanított, »szabad kenyérvágási jogot« kötött ki magának. A szabadon vágott kenyeret aztán (bizonyára jókora karaj lehetett) a leczke végeztével levitte a kapuban várakozó öccsnek.

A szegény instructor-fiúkból idő jártával vagyonos és köztisztletben álló férfiak lettek. *Nagy Márton*ból híres ügyvéd lett. Soká volt a br. Wenkheim és a br. Haruckern successoratus jogi tanácsosa s teljhatalmú inspektora s a hatvanas évek elején mint nagy vagyon ura halt meg. Vagyonának legnagyobb részét, magtalan lévén, jótékony célra hagyta. Tekintélyes összegű alapítványt tett Békés megye különböző községeiben azon szegény szűkölködők fölségelésére, kik betegség, valami elemi csapás, vagy öregség folytán szorulnak támogatásra. Sokat hagyott templomok, iskolák, kórházak s más emberbaráti intézetek számára is.

Nagy Ignác, az író atyja, Festetich György gróf szolgálataiba lépett Keszthelyen 1805-ben okt. 1-én, mint kastélyi tárnok. Később udvarnok, ispán, perceptor s tisztartó lett. Egy francia

menekültnek árván maradt s zárdában nevelt leányát, *Kreid Teréziát* vette nőül. **1810 okt. 7-én** született első gyermekök **Ignác.**²

Nagy Ignác később kir. kamarai szolgálatba lépett s mint kamarai tisztartó *Palánkára* költözött (Bács-Bodrog megyében van a Duna partján közel Ujvidékhez). Itt még két gyermeke született: Karolin 1824-ben és Károly 1828-ban.³ Nagy Ignác, ki az úri szék elnöke s több megye táblabírája is volt, nagy és fényes házat tartott, mely ki nem fogyott a vendégből. Természetes, hogy gyermekeinek neveltetésére nagy gondot fordíthatott a kedvező anyagi körülmények között élő s intelligens férfi.

Az ifju Nagy Ignác tanuló éveiről édes keveset tudunk. Maga néhány sorból álló s csak 1844-ig terjedő önéletrajzi vázlatában⁴ azt mondja, hogy tanulmányait *Gyöngyösön, Ujvidéken, Baján, Pécsen, Budán* s a *pesti egyetemen* végezte. Atyja azért adta folyton más és más helyre iskolába, hogy iskolatársaival nagyon össze ne barátkozzék s így a tanulást el ne hanyagolja. A gyöngyösi gymnasium első (grammaticai) osztályába az 1819—20-iki tanévben járt. A classificatio szerint az I. félév végén az elsőrendű tanulók közt volt s 60 társát előzte meg. Az év végén nyilvános vizsgálatot tett (subivit tentamen publicum) s 89 tanuló közt ő volt a 16-ik.⁵ Az újvidéki gymnasiumba csak 1822-ig járhatott, mert akkor az iskola megszűnt. (Innen s Bajáról nem kaptam tudakozódásomra választ.) Pécsen *Garay* és *Frankenburg* Adolf voltak az iskolatársai. Frankenburg szerint nem végezte be az iskolát, mert atyja betegeskedése miatt hazavitte.⁶ Ezt megerősíti az a körülmény, hogy neve a pécsi gymnasium classificatióban nem fordul elő.⁷ A budai gymnasiumba Eötvös Józseffel járt együtt 1824—25-ben. Az első félévben 82 tanuló közt 19-ik eminens, a második félévben 79 tanuló közt 10-ik eminens.⁸

¹ A Festetich-család gazdasági levéltárának adatai.

² A keszthelyi plébánia anyakönyvében *okt. 8-a* a keresztelés dátuma. Az apát keresztelte, a mi arra mutat, hogy a család tekintélyes volt.

³ *Karolin* Láner Antal kir. tanácsosnak, Szathmár megye s a tiszántúli kerület nagyhírű főorvosának lett neje. Ma is él özvegyen budai házában. Fia Láner Gyula honvédelmi miniszteri tanácsos. *Nagy Károly* végigharcolta a szabadságharcot, azután szolgabíró, majd Pest megye tiszti főügyésze s végül Nagyvárad főbírája és törvényszéki elnöke lett. Később ügyvédi irodát nyitott s keresett ügyvéd volt 1883-ban bekövetkezett haláláig. A nagyvárad olaszii sírkertben nyugszik édes anyja *Nagy Ignáczné* mellett, ki *1860-ban halt meg*. Nagy Károly gyermekei közül hárman vannak életben: két leánya, kik férjnél vannak s egyetlen fia *Nagy Márton*, Bihar megye szalontai járásának már három cycluson át megválasztott főszolgabírája, tíz év óta szerkesztője a »Szalontai Lapok«-nak s jónövű közigazgatási szakíró, ki a szépirodalom terén is működik. Az ő szívességének köszönhetem a családra vonatkozó adatokat.

⁴ Akad. levéltár. Közölte Szily K. az Irod. Közl.-ben 1892. évf.

⁵ Szölgvény Ferencz igazgató úr szíves közlése.

⁶ *Frankenburg*: Őszinte vallomások 1861. I. 78.

⁷ Főt. dr. Vas Bertalan igazgató úr szíves közlése.

⁸ *Vahot I.* Magyar írók élet- és jellemrajzai: IV. Nagy Ignác. Pesti

Sokkal érdekesebb ezeknél a hiányos adatoknál az a nyilatkozat, melyet maga tesz¹ neveltetésének általános irányáról. »*Neveltetésem* — úgymond — *jobbadán német vala*, hogy idővel a polgári életpályák valamelyikén szerencsés sikerrel haladhassak *házamban*. Ez okból rendes tanulmányaimon kívül a bő német irodalom volt az, melynek jelesb tüneményeivel elmémet megtermékenyíteni törekvém s ezek közt kitünőbb vonzalmat különösen a drámai elmeszülemények iránt érzék, mely utóbbi nembn néhány kísérletet is tettem, *meglehetősen el lévén határozva, hogy minden erőmet a német dramaturgiának fogom szentelni*. Ily érzelmekkel jövék 1829-ben a pesti tudományos egyetemre [logikusnak]² *magyarúl meglehetősen akadozva beszélve* s tökéletesen német szellemben gondolkozva. Ekkor hallám először említettni Kisfaludy Károly nevét.« Tanulótársainak lelkesedése kíváncsivá tette, olvasni kezdte Kisfaludyt s új világ tárult ki előtte, ki addig azt hitte, hogy a magyar irodalom nem áll ponyva-irodalmi termékeknél egyébből. A magyar irodalomért való lelkesedését különben egy gyengédebb érzélem is élesztette.

Atyja u. i. Pesten egy elszegényedett öreg nemes házaspárnál, *Halmyéknál* fogadott számára lakást s az ifjú beleszeretett Halmyék rendkívül szép és művelt leányába, *Karolinába*³ s a magyar irodalomért lelkesedő magyar leány is erősen buzdította a szerelmes ifjút annak megismerésére.⁴ Nagy Ignác minden eddigi irodalmi kísérletét megsemmisíti, a német írói ábrándokról örökre lemond s elhatározza, hogy magyar író lesz, de elhatározza egyszersmind azt is, hogy bájos mesternőjét nőül veszi.

II.

Nagy Ignác kamarai hivatalba lép és megnősül. Atyja kitagadja. Első kísérletei a Regélőben, Rajzolatokban és Társalkodóban. Első színdarabjai a budai színpadon. Hírlapíró lesz.

Nagy Ignác igen jól tudta, hogy atyja, kinek nagy terveit voltak jövőjére vonatkozólag, nem fog házasságába beleegyezni s ha akarata ellenére mégis megházasodnék, segíteni sem fogja legalább egy ideig, ezért elhatározta, hogy hivatalt vállal a kir. kamarai számvevőségénél, mert ott juthat leghamarább fizetéshez. Ez volt az oka, mint egy levelében említi, hogy ebbe a hivatalba lépett, mely tehetségeihez képest igen jelentéktelen volt. Bizonyára nem gondolta akkor, hogy majdnem élete végéig ebben a kis hivatalban marad.

Divatlap 1844. II. 18., továbbá a bpesti II. ker. kir. egyetemi kath. gymnasium anyakönyve. Dr. Demeczky Mihály ig. úr szíves közlése.

¹ Székfoglaló beszéde a Kisf. Társ.-ban. K. T. Évl. V.

² Az egyetem anyakönyvei hiányoznak ebből az időből.

³ Egykorú olajfestésű arcképét akkor láttam, mikor láttam, mikor a férjét túlélte, agg úrnőt halála előtt néhány hónappal meglátogattam.

⁴ Vahot Imre szerint.

Hogy mivel indokolta atyja előtt Pesten maradását egyetemi tanulmányainak végezte után, nem tudjuk. Lehet, hogy bevallotta hivatalba lépését s atyja, ki maga is kamarai szolgálatban volt, helyeselte, hogy egy-két évi hivatali gyakorlata is legyen fiának, kit aztán külföldi tanulmányútra akart küldeni.

A kamaránál felvételi vizsgálatot kellett tenniök a leendő tisztviselőknék. Ez a vizsgálat latinból németre s németből latinra való fordításból s néhány számtani feladványból állott. A vizsgálatot 1831 szept. 2-án tette le Nagy Ignác. Feladványait hibátlanul végezte. A vizsgálatról szóló hivatalos jelentés elismeri ezt s hozzáteszi, hogy jó bizonyítványai is vannak (allatis laudabilibus testimoniis) s a hazai nyelveket teljesen érti (linguarum patriarum exacta notitia), tehát felvétetik gyakornoknak (ad praxim). A kinevezés kelete szept. 21.

Október 10-én lép hivatalba mint gratuitus practicans. Egy év múlva folyamodik, hogy ingyen szolgálata után kapjon fizetést. Melegen ajánlják följobbvalói s így 1833-ban practicans stipendiatus lesz 80 frt évi ösztöndíjjal. Az ez évi Qualifications-Tablelle szerint igen tehetséges és szorgalmas. Nyelvismerete: magyar, német, latin, olasz és horvát.¹ Később a francia és angol nyelven is tökéletesítette magát, mint tudjuk.

Igy valamelyes állásra tevén szert, nőül vette szeretett Karolináját atyja tudta nélkül. Bizonyosan arra számított, hogy az öreg Nagy Ignác végre is bele fog nyugodni a változhatatlanba s nem hagyja őket nélkülözni. Halmyék is csak ebben a reményben adhatták leányukat a 80 frt jövedelmű practicanshoz. Fájdalom, ezek a remények meghiusultak. Az öreg Nagy Ignác felutazott Pestre, hogy fiát a régen tervezett külföldi tanulmányútra küldje s egyenesen Halmyék régi lakására ment, hol meglepetve hallotta, hogy Halmyék lányuk férjhezmenetele óta nagyobb lakásba költöztek a fiatalokkal. Beszélgetés közben tudta meg, hogy fia a boldog férj. Ez a lesújtó hír olyan megrázó hatással volt reá, hogy a nagy, erős férfi összerogyott (valószínűleg gutaütés érte) s nagy betegen szállították haza Palánkára. Nem is kelt fel többé az ágyból s néhány évre rá, 1837 ápr. 4-én meghalt.² Haldoklásának hírére fia is leutazott ifjú nejevel, de a büszke öreg nem bocsátotta őket maga elé. A két kisebb testvér édes anyjával együtt ott térdelt a haldokló ágya mellett, a kitagadott fiú az ajtó előtt rimánkodott, de mind hiába. A kérlelhetetlen apa meghalt a nélkül, hogy fiának megbocsátott volna.³ Tetemei a palánkai róm. kath. templomban nyugszanak, hol halála napján minden évben misét mondanak lelki üdvéért.

Lehet, hogy ez a családi tragoedia tette olyan komolylyá

¹ Az iratok, melyeken ezek az adatok alapulnak, az Orsz. Levéltárban.

² *Jelenkor* 1837. 170. sz.

³ A részletek *Nagy Márton* úr szíves közlései nyomán.

egész életére Nagy Ignácot. Több kortársa állítja, hogy sohasem látták mosolyogni.

Családi élete igen boldog volt. »mi azt tanusítja, hogy a szülők ne avatkozzanak gyermekeik nő- vagy férjválasztásába« — mondja önéletrajzában. Két fiuk is született, kik azonban hamar elhaltak.¹ Hivatalában lassan haladt előre. 1835-ben *accessista* lett s 1838-ban *ingrossistának* (számjegyzőnek) nevezték ki.² Fizetése, mint maga mondja, 450 pengő forint volt. Ingrossista maradt egészen 1848-ig, mikor pénzügyministeri fogalmazó lett. Hivataloskodása 1849-ig tartott. Naponként reggel 8 órától délutáni 2-óráig kellett dolgoznia. Ez a lélekölő munka, mert az iktatás egy író emberre nézve csak lélekölő lehet, minden esetre hozzájárult különben is gyenge szervezetének tönkrevetéséhez.

Eleinte nélkülözniök kellett a fiataloknak, hiszen nemcsak magokról, hanem Karolina öreg szülőiről is gondoskodniök kellett.³ A fiatal férj bizonyára valami mellékkeresetre is szert tett, mert fizetése alig volt több a semminél, hazúlról pedig nem kapott segélyt. Erős akarata, szívós kitartása azonban nem hagyta kétségbeesni anyagi gondjainak közepette. Volt, a kiért dolgozzék s melyik 23 éves ifjú ne dolgoznék akár éjjel-nappal azért, a kit szeret? Nagy Ignácék igen szegények, de igen boldogok lehetek ebben az időben.

Az írói ábrándok talán háttérbe szorultak egy kis időre, de csakhamar ismét megjelentek határozott tervek alakjában s e tervek szoros kapcsolatban voltak a kenyérkereset gondolatával. »Paupertas impulit audax, ut versus facerem« — mondja Horatius, Nagy Ignác ezt szintén elmondhatta magáról.

Már előbb is érezte magában a tehetséget az írói pályára, tett is, tudjuk, apróbb kísérleteket, most itt volt az alkalom, hogy számot vessen tehetségével, és ha igazi tehetség, érvényesítse.

Az 1833. évben három magyar hírlapunk volt: a bécsi *Magyar Kurir*, mely azonban a következő évben befejezte pályafutását, a *Hazai és Külföldi Tudósítások* s az előbbi évben megindult *Jelenkor* (Széchenyi lapja) *Társalkodó* cz. melléklapjával. Ugyancsak ebben az évben indult meg az első magyar szépirodalmi lap, a *Regélő*, melynek világrajöttét a derék »szerkező«, Róthkrepf (később Mátrai) Gábor illetéknéppen jelenti az április havi első számban: »Mosolygó kisedekint repked a Regélő, szeretett honunkban feltűnt legelsőbb szépművészeti magyar folyóírásnak első szülöttje, becses nemzójének a magyar nagylelkűségnek ápoló kegyes karjai felé.« Kétszer jelent meg hetenkint, kritikai melléklapja a *Honművész* szintén kétszer. A munkatársak sorában inkább

¹ Vahot J. említett életrajzi vázlata szerint.

² Schematismus inlyti regni Hungariae.

³ N. I. maga mondja. Az öregek 1849-ben még éltek; az egyik 81, a másik 68 éves volt ekkor.

kezdő írókat látunk (Garayt, Kovács Pált, Tóth Lőrinczet stb.), a nagyok az *Aurora* és a *Kritikai Lapok* táborkarához tartoznak. Természetes, hogy Nagy Ignác is azonnal a Regélőre veti szemét s oda küldözgeti első kísérleteit. A június 9-iki (20.) számban a »Nevettető pilulák« cz. rovatban egy adoma alatt látjuk először a nevét (valószínűleg ez az első nyomtatásban megjelent dolgozata). Ezenkívül még 21 számban (1834-ben is) találunk tőle adomákat, rejtvényeket és aphorismákat. Első adomájának megjelenése után a következő (21.) számban *Bendeg ivadéki* cz. kis balladáját látjuk s ettől fogva több költeménye jelenik meg az 1833. és 1834-iki évfolyamban. Melyik prózaíró nem írt verseket fiatal korában, ha tehetsége nem volt is hozzá? Nagy Ignác is versekkel kezdi írói pályafutását, noha később, mint Tóth Kálmán mondja, nem becsülte valami sokra a verseket. Lyrai verse csak egy-kettő van. Ezek csupán azért érdekesek, mert nevéhez való gyengéd szerelmét jellemzik. Lináját *tolvajnak* nevezi, mert ellopta kecsseit Venusnak, elméjét Phoebusnak s más egyebeket. Egy epigrammában ajkait és szemeit dicsőíti, épen nem szokatlan módon rózsához és nefelejcshez hasonlítva őket. Linának arra a szemrehányására pedig, hogy szerelmében *megváltozott*, azt feleli, hogy igaza van, mert szívében nőttön-nő a szerelem. Ilyen kedvesen ügyetlen szerelmi ömlengése azonban nincs több, verseinek legnagyobb része ballada-féle elbeszélés. Kisfaludy és Bürger hasonló költeményeire emlékeztetnek ezek, többnyire szerencsétlen szerelemről szólnak, mely a lehető leggyászosabban végződik. A sors könyörtelenül dühöng bennök az ártatlanok ellen, kik menthetetlenül elpusztulnak. Néha kivételesen megtörténik, hogy a szomorúan induló történet váratlanul jóra fordul a végén s a fiatal költő a bánat könnyei helyett örömkönnyeiket csal az olvasónök szép szemeibe. Nem állhatom meg, hogy ne közöljek legalább egyet ezek közül az érzékeny történetkék közül, hadd lássuk, hogy milyen versekben gyönyörködött akkor az olvasó közönség nagy része, mert százat és ezeret írtak ilyenkor is, sőt később is a szépirodalmi lapokba.

DEZSÓ ÉS LINA.

»Édes Linám, kedves Linám,
Égő szívem mindene!
Atyád dühhel szólott hozzám
S szerelmünknek ellene
Esküdtött;

Vagy ott a kis csermely partján
Váró pején Linával
Vára felé tart szaporán
S mint élete párjával
Boldogul! «

Dezsó pedig Lina nélkül
Élni többé nem kíván
S vagy e tört hívja segédül
Enyhíteni mély fájdalmán
Halállal,

»Dezsóm! én is érted égek,
De atyámat nem hagyom,
Véled kedves nem mehetek,
Ápolgatni tartozom
Agg korát! «

S ím a rejtő bokor mellől
 Ambrus atya elő lép,
 És leánya karjába dől,
 Ejtvé'n szavait ekkép
 Örömmel:

»Próba volt csak, tied Dezső,
 Ki becsesebb szivednek,
 Tudni vágytam, én-e vagy ő?
 S ez volt czélja tettemnek,
 Boldogulj!«

Ex uno disce omnes. Ilyen a többi is. Van néhány hazafias tárgyú köztük, pl. a *Belgrád* című, mely Dugovics hőstettét beszéli el elég gördülékenyen és ügyesen. Körülbelül ez a legjobb verse. Két novellája is jelent meg a Regélőben: *Demir basa Illokön s Janka*. Tartalmuk ugyan olyan, mint a balladaké. Az elsőnek meséje pl. ez: Demir basa elfogja Ilkát és jegyesét. Ilka, hogy jegyese életét megmentse, beleegyezik, hogy a basa nejévé lesz, de a menyegző napján megmérgezi magát.¹

1835-ben Munkácsy János megindítja *Rajzolatok* cz. szép-irodalmi lapját. Munkácsy, ki magát »első magyar humoristának« nevezte, 1833-ban adott ki egy meglehetősen izetlen humorizálással telt kötetet *Rajzolatok az élet köréből* czímen, erre vezethető vissza lapjának czíme is. Nagy Ignác az Regélőtől az új laphoz szegődik s annak rendes munkatársa lesz. Ír bele apróságokat, novellákat s fordít különböző nyelvekből. Dolgozatai igen különböző színűek; látszik rajtuk a kezdő író tapogatódzása, ki fogékony a különböző irodalmi hatások iránt s nem tudja őket assimilálni, a ki keresi a saját egyéniségét.

Romantikus novellái többnyire szabad átdolgozások, vagy legalább külföldi novellák utánzatai. Ezt nem is tagadja, sőt midőn *A vak* cz. novelláját tévedésből mint eredetit közli, nyilatkozik, hogy azt Bulwer után fordította szabadon. »Ez annyival fájdalmasban esik, minthogy mint kezdő írónak hitelemet ronthatná.« (*Rajzolatok*, 1836. 6. sz.) — Nem is ezek a novellái érdekelnek bennünket, hanem azok az apróságai, melyekben humora kezd megnyilatkozni. — Az akkori francia romantikus iskoláról egy helyen ezt mondja: »Nemcsak nálunk, hanem egész Európa literaturájában igen felkapott a francia iskola, melynek feje Hugo Victor. Regényekben, színdarabokban, költeményekben mindenütt iszonyú hóhérolások rakhelye (sic) található s mind ezekben többnyire borzasztó éjszakák játszák a fő szerepet« azért közöl három ilyen borzasztó éjszakáról szóló fordított történetet.² Ime a saját romantikus szertelenségein mosolygó humorista! Maga is ír egy »borzasztó éj«-ről: egy ablakon keresztül gyilkosságot lát, berohan, de csak színészeket talál ott, kik szerepüket tanulták. Mel-

¹ N. I.-nak a *Regélőben* megjelent dolgozatai a következők: 1833: *Ben-deg ivadáki* (21. sz.), *Viszontlátás* (26.), *Dezső és Lina* (36), *Nefeletjés* (44), *A mátrai vadász* (58). *Tolvaj Lina*, *Lina szemrehányásaira* (69). 1834: I. *Az új esztendő* (1), *Elemér és Gisela* (2), *Karácson éjszakája* (8), *En és szívem* (22), *Linkámhoz* (26), *Isten kegye* (Kisfaludy Sándor-féle »rege« (29. 30. 31), *Belgrád* (46), *Demir basa Illokön* (46—49), *Furcsa ház* (52); II. *Janka* (62—67.).

² *Rajz.* 1836 I. 49. 50.

lesvilles »Borzasztó éj a paluzzi kastélyban« cz. szomorújátékából. A *Hit, remény, szeretet* ügyes humoros elmefuttatás. Ime egy kis mutatvány belőle: »Az orvos hiszi tudománya ingó állapotját, de nem vallja meg, reméli betegének halálát, de még inkább jutalmát a gazdag örökösztül, s szereti a gyógyíthatatlan nyavalyában sínylődő férjeket, de még inkább ép hitveseiket; a beteg ellenben hisz orvosos szavainak, de meg van csalva, remél gyors fölgyógyulást, de az orvos pompásan akar élni, a beteg szereti az egészséget, de nem becsüli meg.« — *Jelentés.* Jelenti, hogy jön Csudafi, a híres bűvész s előre elárul néhányat mutatványai közül pl. »Egy vén szipirtyót állít asztalra s a nézők undorodva fordulnak el — de ime Csudafi úr egy táska banknótát akaszt a dajna nyakába s a férfiak nem győzik csodálni a deli teremtményt.« — Efféle aprósága több is van.

Nagy Ignác született humorista, kiben kezdettől fogva megvolt a hajlandóság és tehetség, hogy az életet bizonyos magaslatról hol gúnyos, hol résztvevő mosolylyal szemlélje. Természetes, hogy ez a tehetsége megnyilatkozott, de hogy ez ilyen hamar történt, azt nemcsak a belső kényszernek, hanem külső okoknak is tulajdoníthatjuk. Szerkesztője, Munkácsy, kinek volt érzéke a humor iránt, bizonyára észrevette ezt a tehetségét s buzdította, de buzdították sokkal inkább Kisfaludy Károly, Gaál József, Kovács Pál, Fáy András munkái, melyeket ismert. Ha csak a Rajzolatokat forgatjuk, lépten-nyomon humoros rajzokra bukkanunk benne. Ott olvassuk Hazucha Utazási leveleit, Katona Antal Utazási képeit, Gaál Alföldi képek és kalandok cz. *rajz*-sorozatát stb. A humoros és nem humoros utirajzok és levelek általában nagyon divatosak kezdenek lenni ebben az időben. Ez indítja Nagy Ignácot arra, hogy *Honfi képek* cz. rajzsorozatba kezdjen. Az első képet: »Párviadal Buziáson« (egy békés elintézés nyert lovagias ügy tréfás története) meg is írja, de ezzel a sorozat abba marad. A *Társalkodóban*, a Jelenkor melléklapjában, mert a fáradhatatlan N. I. 1835-től kezdve már ide is dolgozik, *Uti jegyzetek* czímen ír levélsorozatot, de három levélnél többre nem viszi. Egyszerű levelek naplószerű, elsorolásával a látottaknak. Bulcsról Radnán keresztül Aradra, onnan több helységet érintve Szegedre jut. Nagylakon hallotta *öt hónap* óta az első magyar szót, »mitől négy hónapos láza mindjárt megszűnt«. Ezt 1836. jan. 10-én írja, tehát az 1835. év utolsó öt hónapját nem töltötte Pesten. Vahot Imre említi, hogy az 1836. év egy részét Krassóban töltötte hivatalos küldetésben, Vahot valószínűleg téved, mert, mint látjuk, ez a kiküldetés előbb történt. A *Társalkodóba* több novellát fordít s ír néhány epigrammát és apróságot ezen kívül. *Quodlibet levélben* cz. kis cikke (1835), melyben a budai sétája közben tapasztalt dolgokról mondja el reflexióit, azért érdekes, mert pesti tudósításainak és később híres »Budapesti élet«-ének mintegy előhírnöke.¹

¹ A *Rajzolatokban* megjelent dolgozatai: 1835: I. A *borzasztó éj* (16), *Hit,*

Ezek az apró irodalmi sikerek azonban nem elégitették ki a nagyratörő ifjút. Nagyobb siker után vágyódott, mely nevét gyorsan ismertté tegye. Ilyen sikerek a színpadon teremnek, Nagy Ignác is erre gondol s egy ilyen siker régi vágya.

A színpad meg volt hozzá. A budai várszínházban a német színtársulat bukása után 1833 óta a kassai színjátszó társaság tagjai (a Nemzeti Színház későbbi jeles gárdája) mulattatják a főváros közönségét hétfő és péntek kivételével majdnem mindennap. Nagy Ignác bizonyára gyakran ellátogat a kis színházba és sokat elles a színműírás tilkaiból, látja, hogy mi tetszik a közönségnek, mi nem, megismeri az egyes színészek tehetségét, játszási módját (valószínűleg személyesen is megismerkedik egyikkel másikkal már ekkor), látja, hogy mint lesznek színtelenek, vagy mint nyerne színt és életet a szerepek játéku által. Tapasztalatai gyakorlatiak, elméleti tanulmányokkal, azt hiszem, nem foglalkozott sokat később sem. Érdekesen jellemzi különben maga a színműírára vonatkozó felfogását egy Fáy Andrásához 1835. máj. 12-én írt levelében.¹ Két darabot nyújtott be u. i. az Akadémia játékszíni küldöttségének s ezek egyike, a *Mátrai rabló*, Fáyhoz került bírálatra, ezért ír Fáynak. A közönség szerinte elégedetlen az eredeti darabokkal, ennek oka a színi hatás hiánya, »mely hiba főleg oka annak, hogy idegen ajkú honosink nem akarják megkedveleni nemzeti Thaliánkat, mert lehet ugyan szépen elmélkedni a színészet fentebbi magasabb céljairól, az in theoria mind szép, de in praxi egy nyulat sem ugratunk ki vele a bokorbul, kivált addig, míg Pesten a tarka német Thalia virágzik«, ezért darabjában a színi hatásra ügyelt főképen. Az eredeti darabok hatástalanságának másik okát a czikornyás nyelvben keresi, melyet nemcsak a magyarul most tanuló németek, de még a magyarok sem értenek egészen. Ezért ő egyszerű, sőt kissé pongyola nyelvet használ. »Ezen két fő okból írtam tehát a mátrai rablót, úgy, a mint írva van, ujjmutatást kívánván adni ifjú honosimnak, hogy mialatt koszorús matadorjaink halhatatlan drámai virágokat fűznek írói koszorúikba Literatúránk dicsőségére, mi kezdők s ujonczok addig egyszerű közönségünkhöz szabott bimbócskákat rakjunk Thaliánk oltárára.« Szóval az ő nézete szerint olyan darabokra van szük-

remény és szeretet (16), *Jelenítés* (49); II. *Elveszett mindenféle* (3), *Lotti* (5), *Szindarab-czímek* (11), *A vak* (17—19), *Napoleon* (29—31), *Töredék* (43), *Achmet és Lóra* (51—52). 1836: I. *A selyem gomboly* (14), *Szelem és hűség* (18), *Hamlet* (18), *Egy házasság Párisban* (ford. Hugo Notre Dame-jából) (23—24), *A kosarak* (28), *Talált iromány* (37), *Sápadt Tom süvege* (38, 39), *Három éj* (49, 50); II. *Honi képek* (76—78), *Árpádol vízre vezették* (84), *ABC nagy gyermekek számára* (85), *Életgyöngyök* (86, 88).

A *Társalkodóban*: 1835: *Vadászdal* (32), *Nyugalom* (51), *Epigrammák* (52), *Quodlibet levélben* (52). 1836: *A farsangról* (10), *Uti jegyzetek* (13, 16, 21), *Barátságos egyezés* (28), *A lelkek fája* (40—44), *O'Connel* (54), *A tüzes bolt* (67—69), *A legyőzött előítélet* (76—77). 1837: *A jóslat* (spanyol történet) (27).

¹ N. Múzeum levéltára.

sége a magyar színháznak, melyek tessenek a közönségnek, a melyekkel concurrentiát lehessen csinálni a pesti német színháznak. Ez tisztán gyakorlati szempont, de abban az időben, mikor a színpad a magyarosodásnak oly jelentékeny eszköze volt, igen józan és dicséretreméltó felfogás.

Mi tetszett tehát akkor a közönségnek? Bécsben Raimund és Nestroy uralkodik s a tündéries vígjátékok, illetőleg bohózatok epidemiája a német színészet közvetítésével Pestre is áterjed. Ezek a bohózatok tündéries elemekből, bonyodalmas mókákból, népies humorból, trivialitásból s muzsikákból vannak összegyúrva s legtöbbször kevés közül van a művészethez. A komoly darabok sem különbek ennél. A romantika uralkodik minden vonalon. Ilyen körülmények között Munkácsy *Garabonciás diákja* (1834) cassadarab s Munkácsy után »longus ordo est idem petentium decus»: Telepy *Borsszem Jankójával*, Kovacsóczy *Parlagi Jancsijával* (1835) s később mások.

Nagy Ignác *Mátrai rabló* cz. 3 felvonásos drámája 1835. jul. 11-én került színre. A darab nem jelent meg nyomtatásban, kézírata sem került elő eddig, de Garaynak a Honművészbbe írt részletes bírálatából eléggé megismerhetjük. Bérczi Kálmán »a rabló életet oda akarja hagyni s Bertát feleségül venni. B.-nek ezen célját meggátoló akadályokból (Vérhanti üldözései; B.-nek vezérré kineveztetése; az, hogy Mátravári kitudja, hogy B. rabló) származik a bonyolódás. E bonyolódás fokról fokra emelkedik, s a nézőt csaknem utolsó perczig tartja függőben, midőn a remete által felvágatik s B. kettős célját eléri. Ezen főcselekvényen kívül Bálint, a várnagy és nője, Dorka még egy ettől egészen különvált actiót kezdenek a Bibi és Gyula fegyvernek közt kötendő házasság által, mely az egészszel ugyan össze van némileg kötve, de magával a főactióval semmikép nem forr egybe s így magába-végzett egész és maga is főactio.« Ezt a cselekvény egysége elleni vétséget leszámítva a darab bonyodalma sikerült, a szerző technikája jó. Kár, hogy ennek kedvéért a jellemeket elhanyagolja. Azt sem helyesli a bíráló, hogy egy komoly darabba egy víg mellékcselekvényt sző (Bibi—Gyula házassága). Szép, tárgyhoz illő nyelvét, folyékony, természetes dialogját dicséri, csak a monologokat sokalja. Dicséri még azt is, hogy »művébe mindenütt, hol lehetett, beleszötte a jelenkor szellemét.« — Az előadás sikerültnek mondható. Bérczy szerepét Lendvay jól játszotta, Bertha szerepében Laborfalvy Róza, Bibiében Bartháné iparkodtak, Megyerinek azonban az intrikus Vérhanti szerepe nem sikerült. Szerdahelyi (talán Bálint várnagy?) kissé túlságosan paródiázva játszott. Neki nevettek legtöbbet.

A mint a bírálatból kitűnik, a darab egy huszonöt éves ifjú első kísérletének elég jó s határozott színműírói tehetségre vall. Érdekes benne és jellemző a humorista Nagy Ignácra, hogy noha komoly darabot ír, nem állhatja meg, hogy víg elemet ne vegyítsen

bele, még pedig feltűnő mértékben s aktualitásokkal ne fűszerezze a cselekvényt.

Egyszernél többször nem került színre. Második darabja, mely a Mátrai rablóval egy időben készült el, a *Vasorrú bába*, tüneményes vígjáték 3 felvonásban (zenéjét szerzette Faller Miklós).¹ A Honművész 1835. évi aug. 30-iki számában jelenti, hogy »színészeink . . . nemsokára egy új eredeti tüneményes vígjátékot hoznak színpadra, melynek czíme »Rebeka, vagy a garabonciás diák diadalma«. A textust Nagy Ignác, nagyszerű muzsikáját Faller Miklós urak készítették.« Később semmi hír róla. Úgy látszik, abbanmaradt a betanulás s a darab nem került színre, így még bírálatunk sincs róla. Valószínű azonban, hogy a néhány évvel később megjelent Argyrus királyfi cz. tündéres vígjátéka (melyről később lesz szó) ezen alapszik, mert abban is szerepel vasorrú bába s legnagyobb szerepe egy korhely deáknak van benne.

Ugyanabban az évben még egy harmadik darabbal is megpróbálkozott Nagy Ignác. A Rajzolatok okt. 17-iki száma jelenti, hogy »jövő csütörtökön (22.) Kovácsné hasznára Nagy I. szerzeménye, Párisi János paródiája, *Soroksári János* fog adatni«. A 2 felvonásos »tüneményes« vígjáték (énekekkel és tanczczal) okt. 22-én elő is adatott s mi megint a Honművész bírálatára szorultunk, mert csak ez tartotta fenn a darab emlékét. Először kiderül a bírálatból, hogy ez a paródia nem volt paródia, mert nem a Párisi János (akkor kedvelt daljáték) meséjén alapszik s csak egy jelenetet vesz át belőle, zenéje (melyet műkedvelők szereztek) szintén nem parodizálja az eredeti zenéjét. Szóval egy önálló tündéres vígjátékkal van dolgunk. Meséjét így mondja el a bíráló: »Egy korhely ex-borbély Habari (Megyeri úr) kicsapongásainak büntetéseül Krajczárosné tündér és szerelmesek védasszonya (Laborfalvi R.) által vándorlásra kárhoztatik mindaddig, míg megházasodik. Útja közben találkozik Bürgözdí csavargó borbélylyal (Údvarhelyi úr), ki érkezése felől már eleve tudósított, és ez őt, mint gazdag nőt a szintén előre tudósított Ördög Panna (Kovácsné assz.) korcsmárosnéhoz vezet, kinél azonban már Habari fia János, Gazsi név alatt mint pinczér az asszony leányába, Lilibe (Dériné assz.) szeret, s ezt magáévá tenni akarván, barátja, Szél Pál (Egressi úr) tanácsából Soroksári János gazdag szabó alakjába öltözik és számos kísérettel megjelenván egybeütközik atyjával. Szél házassági contractust irat alá a korcsmárosnéval sat. anélkül, hogy elolvastatná, de a contractus a fiatal szerelmesek nevére van írva. Ezt Szél kinyilatkoztatja, János kiletét felfedezi, az öreg Habari pedig az öreg korcsmárosnéval párosul öszve, csakhogy véget vessen kóborlásának.« A darab tündériességére pedig nem elég a bíráló szerint »a tündéraszonynak felhőben egyszeri meg-

¹ Az Akadémia játékszíni küldöttsége által 1833—36-ig elfogadott darabok jegyzékében. *Honművész*, 1836. 40.

jelenése, a sorsnak a színpalak közül hallott egy-két vastag szava, a menydörgés és villámlás, s a színnek utolsó jelenetben tündérekertté elváltozása«. Az első felvonásban volt egy-két nevetető ötlet, a másodikban semmi. »Az 1-sőben azon idea, hogy a sors határozata szerint valahányszor Habari hazudik, a jelenlevők has-rágást kapnak, nevetető ugyan, de nem színi aesthetikához való« (bizony nem!). Az egész csak másfél óráig tartott, ének kevés volt benne. Legsikerültebb volt az ouverture, első karének és bordal, melyeket Szerdahelyi és Kaczér szerettek. A szereplők nem tudták megmenteni a darabot. Az idő esős volt, következésképp néző kevés. A *Rajzolatok* rövid bírálata is megerősíti a Honművész jelentését.

Az egész darab bizony gyenge alkotmány, össze is dőlt mindjárt előszörre. Itt csak azért foglalkoztam vele részletesebben, hogy fogalmunk lehessen egy akkori »tündéries vígjátékról«.

Így kezdődött Nagy Ignác színműírói pályája, nem nagy, de meglehetősen sikerrel. Maga az, hogy darabjai színpadra kerültek, már siker volt rá nézve. Neve író és művészkörökben figyelmet keltett s kívánhat-e ennél többet egy 25 éves kezdő író?

1836-ban Hugo Tudor Máriáját (jun. 11.) és Schiller Fiesco-ját (aug. 27.) az ő fordításában adják elő a budai színészek, sőt mint a *Rajzolatok* munkatársa *polémiába* bocsátkozik egy szín-bírálat miatt s védelmébe veszi Kántornét (I. 33. sz.).

Ügyessége, agilitása, nagy munkabírása és több irányban megnyilatkozó tehetsége bizalmat keltenek iránta.

Munkácsy 1836 szeptemberétől kezdve rábízta a *Rajzolatok* szerkesztését, mint segédszerkesztőre. Ezt Vahot Imre szerint Munkácsytól függetlenül végzi, még pedig ingyen, abban a reményben, hogy Munkácsy a következő évben neki adja át a lapot, mely egészen az ő tulajdonába ment volna át, de Munkácsy az év végén nem tudta a lapot adósság nélkül átadni s így a dologból semmi sem lett. Nagy Ignác tehát Helmeceyhez, a Jelenkor szerkesztőjéhez kopogtatott be, ki örömmel fogadta az ügyes fiatal-embert, kit két év alatt, míg a Társalkodóba dolgozott, jól megismert és megtette a Jelenkor segédszerkesztőjének. Az 1837. évvel kezdődik tehát Nagy Ignác rendes hírlapírói működése.

III.

Nagy Ignác a Jelenkor és Budapesti Híradó munkatársa. Híres fővárosi újdonsági. Színészet, irodalom, fővárosi élet. Apróbb polemikák.

Széchenyi lapja, a Jelenkor hetenként kétszer (szerdán és szombaton) jelent meg négy ívrét oldalon. Legelején hivatalos közlemények voltak, azután következett a »Magyar- és Erdélyország« cz. rovat. Rendes rovatok voltak ezen kívül: Ausztria, Franciaország, Anglia, Németország, Olaszország, Spanyolország, Portugália, Németalföld, Törökország, Oroszország, Amerika, néha

Schweiz, Belgium, Görögország is, a végén »Elegyhír« s börze-tudósítás. Nagy Ignác 1837 márczius 20-tól 1844 június végeig segédszerkesztője, vagy mint akkor mondták: *segédje* vagy *szerkesztő segédje* a Jelenkornak. Mint maga mondja, ezen idő alatt mindennap délutáni 3 órától este 8-ig a szerkesztőségben dolgozott, a mi nagyon kimerítő munka lehetett hat órai hivatal után. Eleinte otthon is sokat dolgozhatott, még pedig éjjel, mert máskor nem volt ideje. Nem csoda, hogy ez a szakadatlan, lázas munka lassankint tönkretette a különben is gyenge testalkatú embert. — Főteendője a Jelenkornál a külföldi rovatok egy részének (Anglia, Franciaország, Spanyolország) vezetése (Garay is dolgozik a Külföld rovatba). Az egykorú külföldi lapokból (Temps, Moniteur, Journal des Débats, Globe, Times, M. Chronicle, M. Herald, M. Post stb.) kell összeállítania a rovatok tartalmát és magyarra fordítania. Bizony ez fárasztó munka lehetett s csak olyan embernek való, ki »igen könnyen és gyorsan dolgozik«. ¹ Kap pedig ezért évi 480 forint fizetést, a melyet egyébiránt még másképp is megiszolgál. Az 1837-iki évfolyamban a Külföld mellékrovatban apró újdonságokat irogat a fővárosban történekről névtelenül. Ez akkor nem volt szokásban, ő próbálkozik meg vele először s a próbák annyira sikerülnek, hogy az 1838 jun. 20-iki számban a Magyarország főrovatban *Budapesti Napló* című új mellékrovat indul meg N. I. jelzéssel, mely ettől kezdve minden második számban megjelenik hosszabb-rövidebb terjedelemben. ² *Ez a fővárosi újdonságoknak első rendes rovata hírlapirodalmunkban.* Megteremtésének érdeme Nagy Ignácé, mint azt kortársai is egyhangúlag elismerik. *Ő a fővárosi élet első krónikása.*

Hírlapirodalmunk ebben az időben már sokkal változatosabb képet mutat, mint Nagy Ignác fellepésekor. A reformkor politikai és társadalmi mozgalmainak hatalmas hullámcsapásai mindenhová elhatnak, a közönség fokozott érdeklődése nagyobb nyilvánosságot követel. A lassanként kialakult politikai pártoknak megfelelő organumokra van szükségük.

A Széchenyi eszméit hirdető *Jelenkor* s a *Nemzeti Ujsággá* alakult Hazai és Külföldi Tudósítások mellett, mely conservatív és clericalis színezetű lap volt, 1837-ben Pozsonyban megindul Balásfalvi Orosz József lapja, a *Hírnök*, mely a kormány érdekeit szolgálja, 1841-ben megindul Kossuth *Pesti Hírlapja*, mely a szabadelvű Magyarországnak nemcsak organuma, hanem vezetője is egy ideig s melynek hatása és elterjedése abban az időben példátlan. Ugyancsak 1841-ben keletkezik a Pesti Hírlap ellenfele, a genialis Dessewffy Aurél gróf szerkesztette *Világ*, mely nemcsak Kossuth, hanem Széchenyi működését is élesen bírálja. A Világ

¹ N. I. magáról mondja.

² 1841 végén s 1842-ben *Varga Soma* jogi és társadalmi fejtegetési foglalkás el a rovat legnagyobb részét. N. I. valószínűleg ekkori nagy elfoglaltsága miatt nem írhatja rendesen.

1844 jul. 2-től kezdve *Budapesti Híradó* címen jelenik meg. Dessewffy Emil gr. »vezérlete mellett« Szenvey József szerkeszti egészen a kormány intencióinak megfelelően. Hetenként négyszer (kedden, csütörtökön, pénteken és vasárnap) jelenik meg. Beosztása: Apróbb hivatalos közlemények, Magyarország és Erdély, Országgyűlés, Megyék és városok, Külföld.

Nagy Ignác megváltik a Jelenkortól s a Budapesti Híradó munkatársa lesz 1844 júliusától kezdve. A Jelenkor Budapesti Naplóját Garay, majd Oroszhegyi Szabó Józsa folytatja az ő szellemében, 1847-től kezdve pedig Jókai írja.

Nagy Ignác a fővárosi újdonságokat a Budapesti Híradóban *Budapesti Hírharang* címen ☉ jegy alatt folytatja. A július 4-iki számban »harangoz be« először. A nemes tetteket — úgymond — nagy haranggal fogja hirdetni, mert ritkák, a szerencsétlenséget kicsinyen, mert úgysem használ vele semmit, ha gazságnak jön nyomára, háromszor húzza meg fölötte a lélekharangot, ha a nemzetiséget veszély fenyegeti, a vészharangot húzza meg, ha pedig nem tud újdonságot, valamennyi harangot össze-vissza húzza, hogy legalább zajt üssön. — Eleinte minden számban van Hírharang, aztán csak hetenként kétszer, 1846-tól kezdve pedig rendszeresen hetenként háromszor, itt tehát sokkal több dolga van az újdonságokkal, mint a Jelenkornál, de fizetése is nagyobb: 600 frt. 1847 novemberétől kezdve a Híradó szerkesztősege az országgyűlés miatt Pozsonyban székel, de N. I. Pesten marad s tovább írja újdonságait, bár nem olyan sűrűen, mint eddig. A politika mind jobban uralkodóvá lesz s a növekvő zajban elvész a szellemes hírharangozó harangjainak csengése. 1848 márczius 18-án Vida Károly jelenti, hogy ő vette át szerkesztését a lapnak, melynek elvei ezentúl: »Nemzetiségek és osztályok közti béke! Monarchia! Alkotmányos szabadság, rend, törvényesség!« Ez a változás már régebben elő volt készítve, csak az események tették oly hirtelenné. Márczius 28-án írja Nagy Ignác az utolsó Hírharangot. »Ha kúszált s összefüggéstelen most rovatunk — úgymond — bocsássa meg a nyájas olvasó, de valamint a kiszabadult fogoly, ki számos évig nehéz bilincseket viselt lábain, rögtön szabadságba helyeztetvén, eleinte tántorog, úgy mi is, kiket annyi évek óta nyomott a szellem lealázó bilincse, eleinte az öröm és elragadtatás miatt nem bírjuk érzelmeinket úgy nyilvánítani, mikép azok kebleinkben fölvirulnak.« A végén így búcsúzik: »És most búcsút veszek e lapok t. olvasóitól, mert a gondolat teljes felszabadítása után ezentúl eszméimet teljes függetlenséggel kívánom nyilvánítani s remélem, hogy az irodalom szabad terén jobban sikerülend ezentúl az olvasó közönség kedvezését megnyernem.«

A szerkesztő csak annyit jegyez meg erre csillag alatt, hogy »Isten hírével!«, a mi arra mutat, hogy Nagy Ignác és Vida nem lehettek a legjobb viszonyban egymással. Talán ez volt a

valódi oka N. I. távozásának. A Budapesti Híradó különben 1848 jul. 13-án megszűnt.

Ez a rövid története N. I. újdonságainak. Ez természetesen csak a keret, melybe ezután fogjuk a képet beleilleszeni, midőn jellemezni próbáljuk magukat a sokat emlegetett újdonságokat.

Ez nem könnyű feladat, főleg arra nézve, a ki, mint én, 11 évfolyamnak összes Budapesti Naplóját és Hírharangjait elolvasta s jegyzeteinek száz meg száz mozaik-koczkájából egy képet kell összeállítania, mely legalább némi fogalmat adjon a nézőnek a dolgról.

Ezeknek az újdonságoknak részletesebb ismertetését azért tartom szükségesnek, mert egyrészt magára az íróra nagyon jellemzők s munkái helyes megítélésének szempontjából fontosak, másrészt pedig érdekességüknél s művelődéstörténeti értéküknél fogva is méltók arra.

A negyvenes évek fővárosi életét apró mozzanataiban ezekből a tudósításokból ismerhetjük meg s csak ezeknek az apró mozzanatoknak az alapján alkothatunk magunknak róla helyes képet. Ismertetésemből azért, *melynek tulajdonképeni célja csak a tudósítások jellemzése* s nem korrajz írása, ennek az állításnak igazsága is ki fog tűnni.

N. I. újdonsági rovata sokban különbözik a mai hasonló rovatoktól, valamint az akkori hírlapok sokban különböznek a maiaktól.

Igazán »vegyes« rovat, melyben napi híreket, hosszabb tudósításokat épen úgy találunk, mint művészeti híreket, irodalmi újdonságokat és színi kritikákat; humoros apróságokat épen úgy mint politikai s társadalmi kérdések fejtegetését, a melyeket ma mind külön rovatban keresnénk. S mind ezt a sokféle elemet az író egyénisége színezi s teszi bizonyos tekintetben egységessé.

Minden sorban Nagy Ignác humor, ötletessége, józan felfogása, éles megfigyelő tehetsége nyilatkozik meg. Ez a subjectivitas teszi olyan vonzóvá a magukban véve száraz tudósításokat.

DR. SZINNYEI FERENCZ.

szinnyi